

Bijlage 1: overzicht mbo's en bibliotheken in Zuid-Holland

Roc's	Binnen provincie		Buiten provincie	
Zuid-Holland	Gemeenten	Bibliotheek	Gemeenten	Bibliotheek
Albeda	Barendrecht Poortugaal Rhoon Hellevoetsluis Middelharnis Oude-Tonge Maassluis Naaldwijk Rotterdam Schiedam Spijkenisse Vlaardingen	AanZet Zuid-Hollandse Delta Maassluis Midden-Delfland Westland Rotterdam Schiedam Boekenberg Vlaardingen		
Aventus	Bodegraven	De Groene Venen	Apeldoorn Deventer Zutphen Boxtel Ede	CODA Deventer Graafschap Den Bosch Cultura
Hoornbeeck College	Rotterdam Gouda Gorinchem	Rotterdam Gouda AanZet	Amersfoort Apeldoorn Goes Kampen Hoevelaken	Eemland CODA Oosterschelde Kampen Nijkerk
MBO Rijnland	Alphen aan den Rijn Gouda Leiden Zoetermeer Leidschendam- Voorburg	Rijn en Venen Gouda BplusC Zoetermeer Aan de Vliet	Woerden	Het groene Hart
ROC Da Vinci College	Dordrecht Gorinchem Barendrecht Hardinxveld- Giessendam Zwijndrecht Oud-Beijerland	AanZet Hoeksche Waard	Hoogeveen Wijk en Aalburg	Hoogeveen Altena

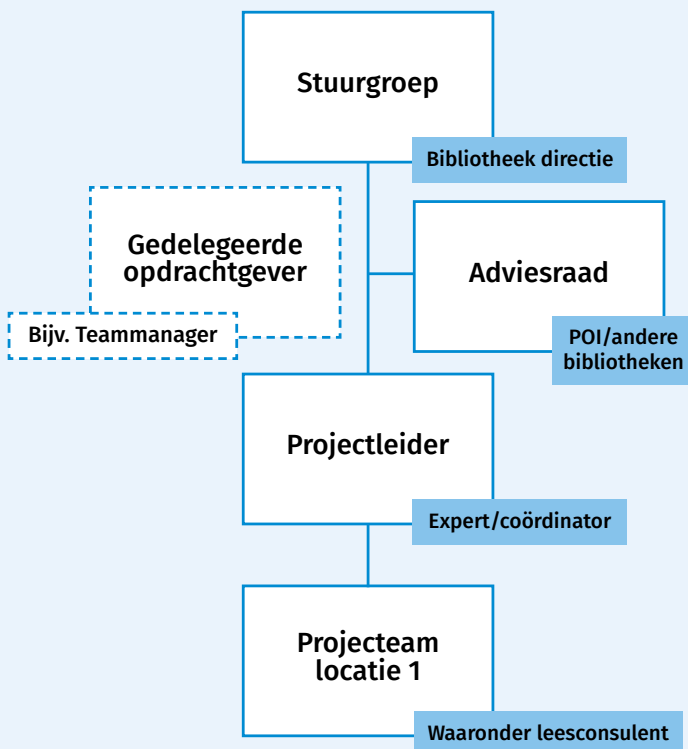
ROC Mondriaan	Den Haag Delft Rijswijk Leiden	Den Haag DOK Delft Aan de Vliet BplusC		
Techniek College Rotterdam (samenwerking tussen Albeda en Zadkine)	Rotterdam Schiedam Spijkenisse Middelharnis	Rotterdam Schiedam Boekenberg Zuid-Hollandse Delta		
Zadkine	Bleiswijk Capelle aan den IJssel Middelharnis Rotterdam Spijkenisse Schiedam Schoonhoven	Oostland Aan den IJssel Zuid-Hollandse Delta Rotterdam Boekenberg Schiedam Krimpenerwaard	Veghel	Noord Oost Brabantse Bibliotheken
Aoc's	Binnen werkgebied		Buiten werkgebied	
Zuid-Holland	Gemeenten	Bibliotheek	Gemeenten	Bibliotheek
Wellant College	Dordrecht Gouda Rotterdam Rijnsburg Rijswijk	AanZet Gouda Rotterdam Katwijk Aan de Vliet	Aalsmeer Amsterdam Houten	Amstelland OBA Lek & IJssel
Lentiz	Middelharnis Barendrecht Naaldwijk Bleiswijk Schiedam Maasland	Zuid-Hollandse Delta AanZet Westland Oostland Schiedam Maassluis Midden-Delfland		
Vakscholen	Binnen werkgebied		Buiten werkgebied	
Zuid-Holland	Gemeenten	Bibliotheek	Gemeenten	Bibliotheek
Hout- en meubileringscollege	Rotterdam	Rotterdam		
Grafisch Lyceum Rotterdam	Rotterdam	Rotterdam		
Leidse Instrument-makerschool	Leiden	BplusC		
STC (scheepvaart en transport college)	Rotterdam Stellendam Brielle Katwijk aan Zee Naaldwijk	Rotterdam Zuid-Hollandse Delta Zuid-Hollandse Delta Katwijk Westland	Zwolle	Stadtkamer
SVO Vakopleiding Food	Rijswijk Heerhugowaard Rotterdam	Aan de Vliet Kennemerwaard Rotterdam	Houten Zwolle Best Goes Bunschoten – Spakenburg Groningen Roermond Breda	Lek & IJssel Stadkamer CultuurSpoor Best Oosterschelde Eemland Biblionet Groningen Bibliorura Breda

Bijlage 2: Mogelijke rollen en verantwoordelijk- heden binnen de bibliotheek

Welke rollen zijn belangrijk om in te vullen als bibliotheek wanneer er een vraag komt vanuit het mbo? En welke verantwoordelijkheden en taken horen hierbij? Deze bijlage biedt een mogelijk kader om deze vragen te beantwoorden. Deze modellen zijn gebaseerd op standaardmodellen binnen projectmanagement en aangepast zodat ze toepasbaar zijn bij een samenwerking tussen bibliotheken en het mbo. Deze modellen dienen om een houvast te geven en zijn aan te passen op de eigen unieke situatie en context.

Het gaat in deze modellen over de rollen binnen de bibliotheek. De rollen die wenselijk zijn om door de school te vervullen zijn hier buiten beschouwing gelaten.

De gewenste rollen voor de bibliotheek binnen een samenwerking met één mbo-locatie (in de eigen gemeente):

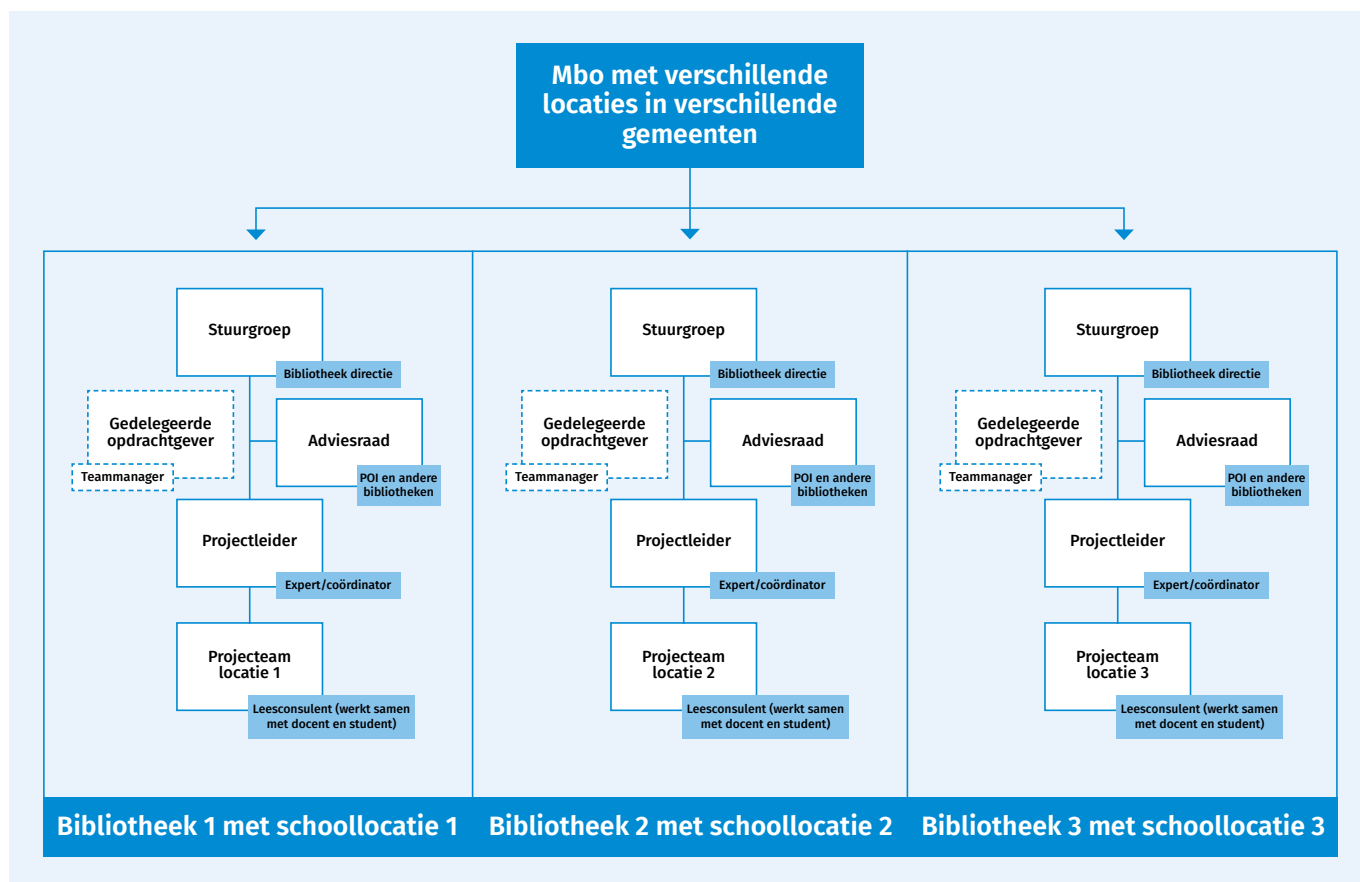

- *De stuurgroep bestaat uit de bibliotheekdirectie en fungeert als opdrachtgever.*
- *De directie kan dit ook delegeren naar bijvoorbeeld de educatiemanager en de verantwoordelijkheid en het mandaat overdragen*
- *Er wordt een projectleider aangesteld die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de opdracht. Denk hierbij aan bijvoorbeeld een specialist op educatie.*
- *Er wordt een projectteam opgezet die verantwoordelijk is voor de uitvoering. Denk hierbij aan een leesconsulent, een collectionneur en een administratieve kracht.*
- *De adviesraad kan gedurende de opdracht adviseren. Denk hierbij aan andere bibliotheken en de POI.*

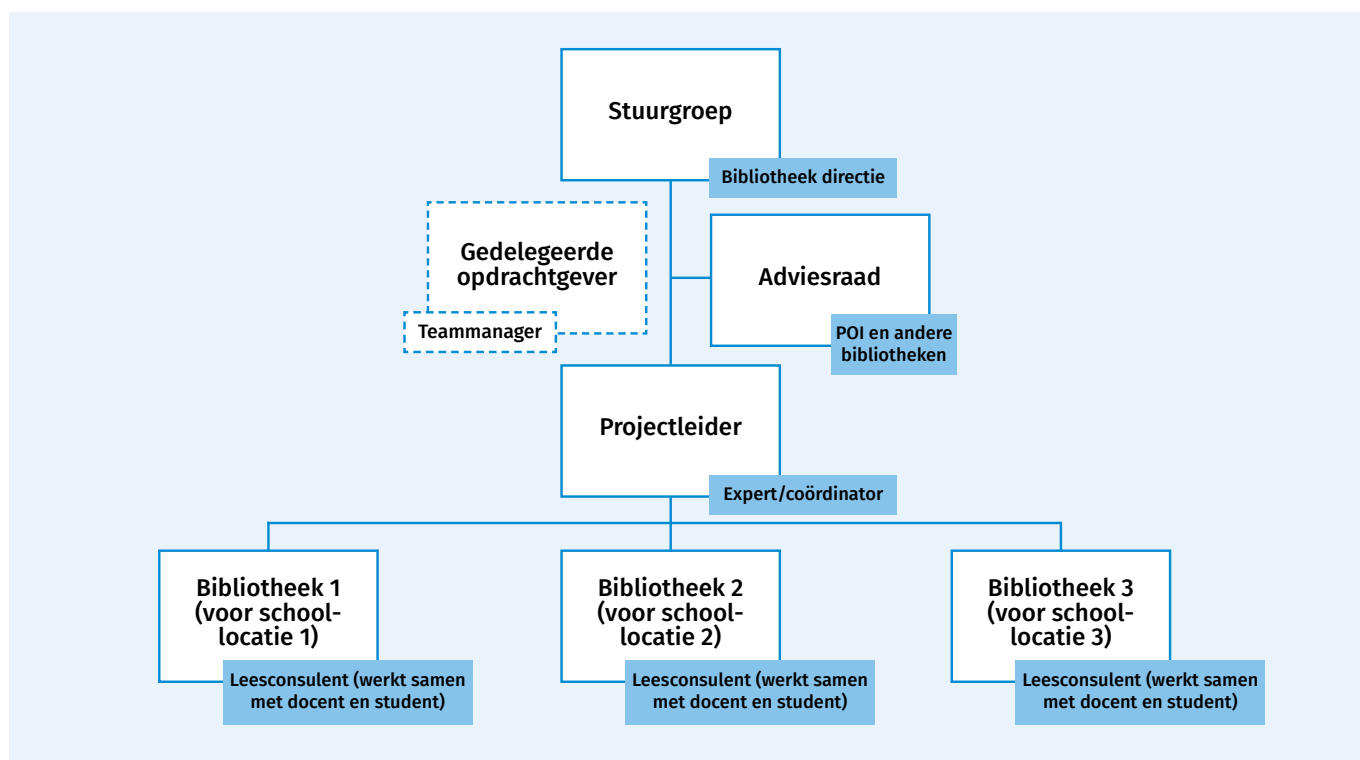
Bij de verschillende rollen horen ook verschillende taken en verantwoordelijkheden:

→	Stuurgroep	(Gedelegeerde opdrachtgever)	Adviesraad	Projectleider	Projectteam
Stuurgroep		<i>Stuurgroep</i> delegeert de opdracht aan de <i>gedelegeerde opdrachtgever</i> . Draagt daarmee de eindverantwoordelijkheid over (geeft mandaat) aan de <i>gedelegeerde opdrachtgever</i>	<i>Stuurgroep</i> kan <i>adviesraad</i> om advies vragen	<i>Stuurgroep</i> formuleert een heldere opdracht voor <i>projectleider</i> + Stelt financiële middelen beschikbaar + Vraagt om tussentijdse terugkoppeling en stuurt bij/aan + biedt ondersteuning aan projectleiders	<i>Stuurgroep</i> Stelt uren beschikbaar voor <i>projectteam</i>
(Gedelegeerde opdrachtgever)	<i>Gedelegeerde opdrachtgever</i> neemt de verantwoordelijkheid over van de <i>stuurgroep</i> m.b.t. het project en de resultaten + koppelt resultaten terug en escaleert indien nodig aan <i>stuurgroep</i>		<i>Gedelegeerde opdrachtgever</i> kan <i>adviesraad</i> om advies vragen	<i>Gedelegeerde opdrachtgever</i> formuleert een heldere opdracht voor <i>projectleider</i> + Stelt financiële middelen beschikbaar + Vraagt om tussentijdse terugkoppeling en stuurt bij/aan + biedt ondersteuning aan projectleider	<i>Gedelegeerde opdrachtgever</i> stelt uren beschikbaar voor <i>projectteam</i>
Adviesraad	<i>Adviesraad</i> geeft advies aan <i>stuurgroep</i> m.b.t. strategische niveau	<i>Adviesraad</i> geeft advies aan <i>gedelegeerde opdrachtgever</i> m.b.t. strategische niveau		<i>Adviesraad</i> geeft advies aan <i>projectleider</i> m.b.t. beleidsniveau	<i>Adviesraad</i> geeft via projectleider advies aan <i>projectteam</i> m.b.t. uitvoerend niveau
Projectleider	<i>Projectleider</i> maakt plan van aanpak en begroting + Geeft tussentijdse terugkoppeling en houdt afspraken scherp + Acteert na bij-/aansturing van <i>stuurgroep</i> + escaleert indien nodig aan <i>stuurgroep</i>	<i>Projectleider</i> maakt plan van aanpak en begroting + Geeft tussentijdse terugkoppeling en houdt afspraken scherp + Acteert na bij-/aansturing van <i>gedelegeerde opdrachtgever</i> + escaleert indien nodig aan <i>gedelegeerde opdrachtgever</i>	<i>Projectleider</i> kan <i>adviesraad</i> om advies vragen		<i>Projectleider</i> stuurt <i>projectteam</i> aan + Geeft duidelijke actiepunten + Maakt afspraken + Controleert voortgang + Stuurt bij of aan + Biedt ondersteuning en begeleiding aan <i>projectteam</i>
Projectteam			<i>Projectteam</i> kan via projectleider <i>adviesraad</i> om advies vragen	<i>Projectteam</i> voert actiepunten uit + Rapporteert aan <i>projectleider</i> over voortgang	

Veel mbo-instellingen hebben verschillende locaties in verschillende gemeenten, wat soms ook betekent dat verschillende bibliotheken één mbo moeten bedienen met verschillende locaties in meerdere gemeenten. Er kan dan de volgende situatie ontstaan:

Aannemelijk is dat de school op elke locatie dezelfde aanpak en hetzelfde aanbod wil en daarmee geen onderscheid wil ervaren tussen de (in dit voorbeeld drie) verschillende bibliotheken. Idealiter zou je de rollen daarom als volgt verdelen:

Voor deze verdeling is het wenselijk om één projectleider aan te stellen die alle betrokken bibliotheken vertegenwoordigt. Dit vergt van de projectleider een helicopterview op procesniveau en constante schakeling tussen globale en lokale situatie. Het contact en de terugkoppeling naar de verschillende projectteams (hier bibliotheek 1,2 en 3 genoemd) moet goed zijn en regelmatig gebeuren. Voor de rol van projectleider kan gekozen worden voor een projectleider afkomstig van één van de deelnemende bibliotheken (met steun van de andere bibliotheken) of een externe projectleider. In de stuurgroep en adviesraad kunnen vertegenwoordigers van de betrokken bibliotheken zitten (denk aan directieleden, managers educatie, een medewerker van de POI en (externe) experts).

Bijlage 3: Gespreksverslagen expertinterviews

Met een aantal experts op het gebied van lezen en leesbevordering en/of de doelgroep mbo is een interview gehouden over lezen en leesbevordering op het mbo.

De verslagen hieronder betreffen samenvattingen en zijn daarmee geen letterlijke transcriptie van de gehouden interviews.

1. Interview met Adriaan Langendonk en Peter van Duijvenboden gehouden op 25/09/2019

Peter van Duijvenboden is coördinator projectontwikkeling en innovatie bij Stichting Lezen en houdt zich vanuit deze hoedanigheid bezig met het implementeren van de Bibliotheek *op school* in het mbo. Adriaan Langendonk is de programmacoördinator van Kunst van Lezen (BoekStart, de Bibliotheek *op school* en leesbevorderingsnetwerken). Aan het begin van het interview worden de volgende publicaties vermeld voor interessante informatie over het onderwerp: [Praktijkbeschrijvingen de bibliotheek op school in het mbo](#) en [Meer lezen beter in Taal - mbo](#) (onderste brochure).

Wat zijn de redenen om dBos uit te breiden met het mbo?

Adriaan:

De Bibliotheek op school in het primair onderwijs loopt goed en bibliotheken kiezen daarnaast steeds vaker om leesbevordering in de leeftijdsgroep van 0 tot 4 jaar goed te regelen (denk aan BoekStart) en dat is ook belangrijk. Daarmee is het goed geregeld tot en met 12 jaar. Daarna ontstaat er echter opeens een scheiding naar heel verschillende niveaus. In groep 8 zit iedereen nog bij elkaar en daarna verspreiden deze leerlingen zich in één keer over het vmbo tot het gymnasium. Het voortgezet onderwijs is groter en meer

divers dan het primair onderwijs. Als we vervolgens naar het mbo kijken zien we een organisatie met een complexe structuur. Dit maakt het lastig en uitdagend voor bibliotheken om na het primair onderwijs de doorgaande leeslijn door te zetten. Echter, dit is wel belangrijk. Het mbo is daarbij de laatste haalbare halte aangezien het hbo (behalve de pabo en lerarenopleiding) en wo vooralsnog niet in aanmerking komen. We zien ook dat er vanuit het mbo gewezen wordt naar het primair onderwijs en dat het taalachterstand probleem daar opgelost moet worden omdat studenten met een te laag niveau instromen op het mbo. Dit klopt wel, maar dat betekent niet automatisch dat je degenen die al van het primair onderwijs af zijn aan hun lot moet overlaten. Daar valt nog veel te winnen.

Daarnaast komen er ook steeds meer vragen uit het onderwijs zelf, ook uit het mbo, en daar moet iets mee gedaan worden. Vanuit Kunst van Lezen, wat nu 12 jaar bestaat, kan geen nee meer gezegd worden. Als de lokale bibliotheek het zelf niet kan dan moeten we zoeken naar een manier (bijvoorbeeld op een regionaal bibliotheekniveau of de onderwijsinstelling zelf) waarop het wel kan.

Hoe is de uitbreiding naar het mbo opgestart en in zijn werk gegaan tot nu toe?

Peter:

Er werd nog niets gedaan voor het mbo. De focus lag eerst op het vmbo, maar er kwamen steeds meer vragen vanuit het mbo, vooral vanuit de docenten zelf. Juist tegen docenten die al een warm hart voor leesbevordering hebben moesten we daarop zeggen: we doen nog niets. Ondertussen kwamen er referentie examens Nederlands waarvoor veel studenten niet slaagden. Een vaak gehoorde vraag betrof: "wat kunnen we nog meer doen om deze studenten wel het examen te laten halen?". De Bibliotheek op school is een goede aanpak om hierop in te spelen. Op een gegeven

moment is de stap gemaakt om een aantal pilots van de Bibliotheek op school op te starten om zo kennis te maken met het mbo. Er is begonnen met Het Deltion college (Zwolle) die al actief met vrij lezen bezig was en een concrete vraag had liggen ten aanzien van leesbevordering waar de Bibliotheek op school een rol in kon spelen. De goede resultaten die hier vervolgens behaald zijn en naar buiten gebracht werden bracht een reactie op gang met mbo's die aanhaakten. Een goed voorbeeld hiervan is het Koning Willem 1 college (Den Bosch).

Wat zijn, naast de samenwerking tussen de mbo en de bibliotheek, nog belangrijke samenwerkingspartners om de Bibliotheek op school mbo tot een succes te maken?

• Hbo instellingen of universiteiten (Peter):

die meedenken en onderzoeken. De samenwerking tussen het Deltion College en Hogeschool Windesheim in Zwolle is hier een goed voorbeeld van waarbij Windesheim de resultaten van de pilot bij het Deltion onderzoekt en meedenkt over trainingen en begeleiding.

• Samenwerking met lerarenopleidingen 2egraads (Peter):

Studenten die daar opgeleid worden krijgen tijdens hun stage in het voortgezet onderwijs of mbo te zien hoe het in de praktijk gaat en zien dan ook dat zaken soms anders gaan dan geleerd en lopen daarbij tegen zaken aan. De begeleiding van deze studenten tijdens hun stage kan beter door het gesprek met ze aan te gaan en ook door het idee van leesbevordering te planten. Het is een belangrijke groep want veel van deze studenten komen uiteindelijk in het mbo terecht als docenten.

• Overheid op landelijk niveau (Adriaan):

BoekStart en dBos po gaat goed. De gemeenten, kinderopvanginstellingen en basisscholen zullen de financiering gezamenlijk moeten organiseren voor een duurzame verankering van de Bibliotheek op school en BoekStart in de kinderopvang. Voor het mbo kan de financiering van leesbevorderingsactiviteiten wellicht meer op landelijk niveau door de rijksoverheid worden georganiseerd.

• Samenwerking tussen bibliotheken onderling (Adriaan):

Nodig om grote ROC's die over de gemeentegrenzen heen gaan goed te kunnen bedienen. Een samenwerkingsverband tussen bibliotheken op arbeidsmarkt-regio niveau zou hiervoor een oplossing zijn (zie ook aanbevelingen).

Wat zijn knelpunten bij de implementatie van de Bibliotheek op school op het mbo?

• Eigenaarschap en financiering (Adriaan):

Om leesbevordering goed te kunnen uitrollen moet er ook geld zijn. Een belangrijk punt is dat het lastig is om eigenaarschap te bepalen en daarbij ook financieren. De Bibliotheek (en dus ook de programma's van Kunst van Lezen) worden doorgaans vanuit cultuur bekostigd. Deze instelling neemt naast bijv. het theater een belangrijk deel van het budget in, wat betekent dat leesbevordering bij een bezuinigingsronde ook snel in aanmerking komt om een deel daarvan in te vullen. Er moet daarom ook geld vanuit de onderwijskant van een gemeente bij komen. De wens is dat leesplezier een derde pijler binnen het onderwijs wordt.

• Lidmaatschap voor mbo-studenten (Adriaan):

Het gratis lidmaatschap, dat bij een meerderheid van de bibliotheken geldt, vervalt als men 18 jaar wordt. Bij een aantal bibliotheken geldt lidmaatschapsgeld soms al bij jongere kinderen. Dit is voor het mbo een probleem waar veel studenten ouder zijn dan 18 jaar. Een betaald lidmaatschap is vaak een serieuze belemmering voor deze studenten. Een gratis lidmaatschap is een voorwaarde voor succes. Het probleem is wie dit moet betalen: de opleiding, de bibliotheek, de gemeente, landelijk? Stichting Lezen pleit voor een gratis lidmaatschap voor alle jongeren tot 25 jaar die nog aan een opleiding studeren.

• Beperkte slagkracht individuele docenten (Peter):

Het hangt nu vaak te veel af van individuele docenten. Je hebt een management nodig dat meedenkt en mensen faciliteert zodat ze kunnen experimenteren en uitproberen. Daarvoor moet je het college van bestuur overtuigen en meekrijgen. Een coördinator op het mbo die met leesbevordering aan de slag gaat is al een goede eerste stap om zaken voor elkaar te krijgen. Zo is er bij de pilot op het Deltion college (zie vorige pagina) een coördinator leesbevordering aangesteld die iets hoger in de boom zat, meer overtuigingskracht daardoor had en zaken voor elkaar kon krijgen.

• Gebrek aan attitude, kwaliteit en professionaliteit (Adriaan):

Het wordt nu vaak gezien als iets voor leuks erbij, maar je moet ervoor gaan, mensen overtuigen en meekrijgen, kwaliteit leveren en de resultaten laten zien. Het niet willen accepteren dat studenten met een onvoldoende voor Nederlands het onderwijs verlaten en hierin als docent, maar ook als school en bibliotheek op willen inzetten.

Wat zijn jullie aanbevelingen om deze implementatie tot een succes te maken?

• Mediathecarissen opnemen in het mbo (Peter):

Mediatheken verdwijnen en waar ze er nog zijn dan zijn ze er voor het havo/vwo maar niet voor het mbo (Deltion is een uitzondering hierop).

• Samenwerking tussen de bibliotheek en de school en tussen bibliotheken onderling (Adriaan):

Er moet altijd een bibliotheek verbonden zijn aan leesbevordering op een school. Desnoods moet de samenwerking tussen school en bibliotheek op G40 niveau (Stedennetwerk G40) verplicht worden gesteld en niet meer vrijblijvend zijn. Echter, we moeten het ook niet laten hangen van de educatieve dienstverlening van een lokale bibliotheekvestiging. Er is meer samenwerking tussen bibliotheken nodig zodat er ook regionaal dingen opgepakt kunnen worden. Met name voor het mbo is dit belangrijk.

• Overheid, meer inzet op preventie in plaats van curatie (Adriaan):

De aanpak van laaggeletterdheid wordt nu vooral gezien als curatie waarop 80% van het geld wordt ingezet terwijl maar 20% naar preventie gaat. Preventie zou een veel groter aandeel moeten hebben en er moet geld vanuit het onderwijs bij (zie ook knelpunten).

• Het curriculum van het taalonderwijs in het mbo moet veranderd worden (Peter):

In het mbo is het curriculum vooral gericht op vaktaal en daarmee op functionele en zakelijke teksten. In bijv. het havo/vwo wordt veel meer ingezet op vrij lezen, leesplezier en leesbevordering. Dit is goed voor taalvaardigheid in het algemeen en is ook voor het mbo aan te bevelen.

• Combineer leesbevordering met andere vakken (Peter):

In de jaren 90 is lezen voor je plezier afgeschaft ook binnen het mbo en daarbij heeft het bedrijfsleven een dikke vinger in de pap. Dus mensen opleiden voor een beroep is hoofdtaak, maar de bredere opdracht van het mbo wordt daarin nog onvoldoende benut, zoals goed burgerschap. Daarin kan je ook juist tijdwinst halen door burgerschap bijvoorbeeld niet meer in te vullen aan de hand van methodes, maar met boeken/lezen. Logisch en leuk tegelijk.

• Besteed aandacht aan de mbo-opleiding pedagogisch medewerker (Adriaan):

De Bibliotheek op school mbo kan op twee manieren ingang vinden. Enerzijds als bibliotheekvoorziening binnen een mbo, anderzijds met de focus op de opleiding sociaal pedagogisch werk waar toekomstige

pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten worden opgeleid. Dit zijn de toekomstige professionals in de kinderopvang en het basisonderwijs. Tijdens de opleiding leesbevordering als vak geven. We richten ons dus echt op intermediairs. Dus dit is een tweede poot, gebeurt nu mondjesmaat. Wat het lastig maakt is dat deze studenten zelf soms ook een 'lager' niveau hebben met een taalachterstand.

• Educatief specialist vanuit de bibliotheek of de school (Adriaan):

Een nieuwe functie die bestaat uit een specialist op het gebied van lezen en leesbevordering die met dit onderwerp op de school aan de slag gaat. Vergelijkbaar met een leesconsulent. De educatief specialist kan vallen onder de bibliotheek of onder de school.

• Momentum niet verliezen als bibliotheek (Adriaan):

Het onderwijs wordt steeds meer geadresseerd om wat te doen met lezen en leesbevordering (denk aan het rapport 'Lees!' van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur en het rapport 'begrijpend lezen' van de Taalunie). Zorg als bibliotheek dat je betrokken bent/blijft als partij en je expertise kan bijdragen en dat je niet gepasseerd wordt.

• Lange adem (Peter):

Noodzakelijk want niet iets dat je in een jaar geregeld hebt

Wat is de inzet voor de aankomende Tel Mee Met Taal periode 2020-2024?

Adriaan:

- Het voorstel is om naast het blijvend investeren in de brede leesbevordering via de doorgaande leeslijn voor 0-18 de komende 5 jaar meer in te zetten op de bibliotheek op school beroepsopleiding, dus mbo, pabo en lerarenopleiding. Hbo breed is vanuit Kunst van Lezen niet mogelijk net als havo/vwo, dit heeft te maken met de opdracht om aandacht te geven aan voorkomen laaggeletterdheid. De focus ligt verder op vmbo en praktijkonderwijs.
- Inzetten op samenwerking tussen bibliotheken op meer regionaal niveau: bijvoorbeeld met 3 of 4 bibliotheken samenwerken binnen een arbeidsmarktregio om een ROC te bedienen: hier is ook een rol voor de POI weg gelegd.
- Een landelijke lobby voor leesbevordering op gang laten komen, daar bijvoorbeeld ook de mbo-raad in meenemen.
- Kwaliteit leesbevordering moet over de hele linie omhoog, op expertise inzetten.

Daarvoor ontwikkelen van o.a. volgende functies en trainingen:

- Educatief specialist mbo (van bibliotheek of school, vergelijkbaar met leesconsulent) – training
- Basistraining lezen in het mbo – we weten dat dit werkt voor het vmbo
- training voor docenten mbo – i.s.m. pabo en hbo ontwikkelen

Maar ook structureel geld en mensen beschikbaar maken voor leesbevordering en een jaarlijkse kennis-bijeenkomst over lezen en leesbevordering.

- Meer richten nog op zwakke lezers (ook zaken als dyslexie en andere leesproblemen): kijken wat we daar nog meer kunnen doen dan nu al gebeurt met het geld dat beschikbaar is voor Aangepast Lezen (KB) en stichting Passend Lezen.
- Een bibliotheek lidmaatschap campagne.

2. Interview met Jeroen Ernst gehouden op 02/10/2019

Jeroen Ernst was doelgroepspecialist bij Bibliotheek BplusC Leiden en heeft vanuit die rol opgetreden als leesconsulent bij een samenwerking met mbo Rijnland op het gebied van leesbevordering.

Waarom zijn jullie gestart met de samenwerking op het mbo?

De samenwerking was al een aantal jaren gestart en die bestond uit het geven van workshops interactief voorlezen voor studenten van de opleiding onderwijsassistent en pedagogisch medewerker. Dat werd vooral gedaan door mensen die voor BoekStart verantwoordelijk waren. En omdat ik toen het vo deed, werd mij gevraagd om de workshops over te nemen, gezien de leeftijd van de studenten.

De desbetreffende docent was erg enthousiast en wilde eigenlijk meer doen op het gebied van leesbevordering en het leesniveau van de studenten van het mbo. De vraag kwam echt vanuit die docent en niet vanuit de ROC als geheel. Toen kwam de stimuleringsregeling en dat hebben we aangegrepen om de samenwerking uit te breiden. Dus in eerste instantie gericht op het interactief voorlezen en ook op het taalniveau van de studenten zelf.

Wat was het plan voor deze samenwerking: de opzet en doelstellingen?

De doelstellingen waren:

- Deze studenten handvatten geven voor hun werk later: op het gebied van voorlezen.
- Het leesplezier en leesinteresse van de studenten, en daarmee hun taalvaardigheid, bevorderen.

- Ze kennis te laten maken met de bibliotheek, wat de mogelijkheden zijn van de bibliotheek en wat ze kunnen gebruiken tijdens hun stage opdracht, bijvoorbeeld een vertelkoffer (konden ze lenen van de bibliotheek).

Het plan was om in ieder leerjaar iets te organiseren, zodat we de samenwerking rustig konden uitbouwen. Een docent Nederlands wilde later ook themakisten (literatuur) lenen voor op school voor de studenten zelf.

Wie waren er allemaal betrokken vanuit de bibliotheek en de school?

Mijn leidinggevende en ik. En zijdelings collega's aan wie je advies kon vragen, maar wij twee waren de trekkers. Vanuit de school was dat vooral de docent.

Wat was het resultaat van de samenwerking?

De workshops die we al gaven hebben we toen in meerdere klassen gegeven. Dat was erg positief en je merkte dat de student er echt wat aan had: ze hoorde dingen die ze nog nooit hadden gehoord en deden meer ervaring met de bibliotheek op. Er was een enkele herhaling, vanuit de module verhalen vertellen. Ze kregen een kleine rondleiding door de bibliotheek, meer informatie over interactief voorlezen en een opdracht over interactief voorlezen. Dat was erg leuk om te doen en ik kreeg het idee dat de studenten het ook leuk vonden. Tijdens de opdracht merkte ik ook dat het nuttig was om de studenten meer na te laten denken over prentenboeken.

Qua leesbevordering zelf van de studenten, kreeg je het gevoel dat dit wel echt nodig is. Ik begon altijd met de vraag wie heeft er in de afgelopen drie maanden voor zichzelf een boek gelezen. Dan begonnen ze allemaal te lachen en het was dan erg leuk om daarover een gesprek met ze te hebben. Verder hebben we een aantal themakisten voor het jonge kind geleverd. Die hebben ze tijdens de lessen gebruikt.

Alle docenten (en pedagogisch medewerkers social work en klassenassistenten) hebben een workshop gekregen van Nicolien de Pater. Die waren goed bezocht. Ging goed, maar wel een beetje weerstand van de docenten vanwege de toch al hoge werkdruk.

Merkte je een toename bij het leesplezier van de studenten?

Ik denk dat het daarvoor te kort heeft geduurd. We hebben na anderhalf jaar besloten om alleen de workshop nog door te laten gaan. Voor de overige activiteiten kregen we de docenten en de leiding niet mee en het was ook een te grote organisatie om het allemaal voor elkaar te krijgen.

Wat ging er beter dan verwacht?

Er wordt altijd gezegd dat mbo studenten een lastige doelgroep is. Dat viel erg mee. Je merkt dat ze geïnteresseerd waren vooral als het over het beroep gaat. Dat vond ik erg leuk om te zien. Ook de gesprekken over lezen waren leuk. Je kan niet zien wat er in hun hoofd omgaat maar ze antwoorden wel vaak, bijv.: ja ik vond het altijd leuk om op de basisschool te lezen, waarom doe ik dat eigenlijk niet meer? Alleen hadden we te weinig tijd om dat verder uit te diepen en te kijken hoe dat dan drie maanden later zou zijn. Ik had het erg leuk gevonden om literatuurkisten te kunnen leveren: gaan ze inderdaad lezen, en wat dan en wat vinden ze ervan? Dat is er helaas niet van gekomen.

Wat ging er minder goed dan verwacht?

Ik was verantwoordelijk voor het bedenken van de lessen, de gesprekken met docenten en met de directie en dat ging niet zo goed als ik had verwacht. Vooral op beleidsniveau niet, daar ben ik gewoon minder goed in terwijl dat wel nodig is als je een goede samenwerking wilt opstarten. Die moeten het nut ervan inzien en de tijd vrij maken voor docenten om ermee aan de slag te gaan. Inbedden van het plan op beleidsniveau is dus wel één van de vereisten. Als het bij een enthousiaste docent blijft dan stort het in als die docent weg is. Dan blijft het een soort van extraatje en doen ze er minder moeite voor.

Wat zou je op basis van jouw ervaring goede aanvullende samenwerkingspartners vinden?

Voor het plan dat wij hadden, eigenlijk niet. We waren vooral bezig op het gebied van voorlezen en lezen. Ik zou niet weten welke partners dat zouden moeten zijn.

En heb je de gemeente erbij betrokken?

De gemeente hebben we er niet bij betrokken.

Wat zou je andere bibliotheken adviseren als ze met het mbo willen gaan werken?

Vooral heel klein beginnen, in 1 klas of 1 leerjaar dingen gaan uitproberen. Vervolgens dat monitoren en kijken wat daaruit komt. En dan als er een positief resultaat is dat stapsgewijs breder gaan trekken. Hiervoor ook het gesprek aangaan met directie en beleidsmakers van het mbo. Ik denk dat dat een goede weg is om het te doen.

Het is een lastige doelgroep qua leeftijd. Je moet van goeden huize komen om ze aan het lezen te krijgen. Vooral gesprekken aangaan (met de studenten), ze serieus nemen, andere ingangen vinden en voor hen interessante activiteiten organiseren om ze de ogen te openen voor leesplezier en wat je kunt bereiken door veel te lezen. Je moet daar feeling voor hebben. Het is

belangrijk dat er geregeld contact is met de studenten en niet eens in de zoveel maanden.

Is het een lastigere groep dan het primair en het voortgezet onderwijs?

Ja, maar dat heeft meer te maken met de organisatie eromheen. Dat dingen stroef lopen. Als je ze (de studenten) eenmaal hebt, en het liefst structureel, met enige regelmaat, dan kan je er veel meer mee doen dan wanneer je één keer per jaar een workshop geeft. Over 3 maanden zitten ze weer in een andere module waar lezen helemaal geen plek heeft. Ik denk dat je ze vaker moet zien en een band met ze moet opbouwen. De relatie onderling met de student is belangrijk. Er speelt veel thuis, worden gezien als volwassen en dat ze voor zichzelf moeten en kunnen zorgen, en dan heb je nog een opleiding: dan kan ik begrijpen dat ze even geen interesse hebben in het onderwerp lezen.

Zou je het andere bibliotheken aanraden om met deze doelgroep samen te werken en, zo ja, wat is hierbij belangrijk?

Ja, zeker wel! Ik vind het een belangrijke doelgroep om erbij te houden. Juist omdat ze tegen meerdere problemen aanlopen en het een interessante groep is voor leesbevordering. Dus ik kan het bibliotheken wel aanraden om met het mbo te werken. En zeker de opleiding onderwijsassistent en pedagogisch medewerker die later met de jonge doelgroep gaan werken en daar leesplezier moeten bevorderen. Als bibliotheek kan je die studenten veel expertise bijbrengen.

Je moet daar, als bibliotheek, wel echt tijd in investeren en dit serieus nemen anders lukt het niet. Zorg dat de juiste mensen, met expertise, op de juiste plek zitten. Laat niet alles door 1 persoon uitvoeren, maak onderscheid tussen beleidsniveau en uitvoerend niveau.